

CŪKMENAM PA PĒDĀM

ATKLĀJUMI

Bērni nošķir labu rīcību no sliktas, piegružotu meža vidi no sakoptas un skaistas. Aktīvi darbojoties ārpus telpām, bērni iepazīst dabas daudzveidību un cilvēka vietu dabā. Viņi saprot, ka atrasties mežā – tas ir dabiski!

JAUTĀJUMU LOKS

- Vai tu bieži dodies dabā? Kur tu dodies un ar ko kopā?
- Ko tev pašam patīk darīt mežā?
- Kāds mežs tev patīk labāk – tīrs vai piesārņots?
- Vai cilvēkam ir vieta mežā?
- Ko mežs mums sniedz?
- Ko mēs varam sniegt mežam?

DETEKTĪVU SOĻI PIRMS DOŠANĀS ĀRĀ

1. KLAUSĀMIES PASAKU PAR VĀVERĒNU LULLĪTI UN MELNIEM MAISIEM

Bērni atkārto iepriekšējā reizē apgūto vielu. Pēc tam klusās pasaku par vāverēnu Lullīti un melniem maisiem. "Es gribu izlasīt pasaku par melniem cilvēkiem ar melniem maisiem. Tā ir pasaka par tiem cilvēkiem, kuri speciāli brauc uz mežu, lai to piesārņotu. Klausies un uzzini, kas notika ar melniem cilvēkiem."

2. SAKOPJAM DABU, VEIDOJOT UZ PĀPĪRA SAVU MEŽU

Plakātam, kurā redzams piesārņots mežs, katram bērnam ir iespēja uzlīmēt attēlus ar to, kas mežā labs, izgriežot tos no darba lapas. To skaitā ir arī traktors, kas mežā strādā – novāc koku ražu, jo arī tam ir loma meža audzēšanā. Bērni uz papīra var uzlīmēt arī citus labumus, izgriezt tos un ielīmēt savā mežā – varbūt peldvietas ar laivu piestātņi, labiekārtotas dabas takas ar laipām, koka rūķu mājas? Katrs bērns parāda citiem savu veikumu un pastāsta par to, kāds, viņaprāt, ir skaists mežs.

3. SPĒLĒJAM GALDA SPĒLI "MEŽA DETEKTĪVI"

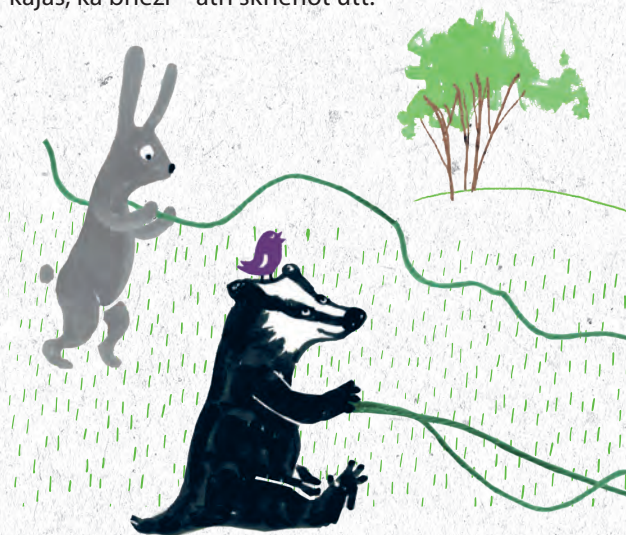
Bērni nelielās grupās ar metāmo kauliņu spēlē galda spēli, kura veidota pēc populārās spēles "cirks" noteikumiem. Labie faktori virza bērnus ātrāk uz uzvaru, bet sliktie – atmet atpakaļ.

DETEKTĪVU SOĻI DABĀ

4. DODAMIES ĀRĀ, LAI NOSKAIDROTU, KĀDI MEŽA IEMĪTNIEKI ESAM

Pedagogs aicina bērnus sastāties vilcieniņā ar pedagogu priekšgalā un dodas dabā, atainojot kopā ar bērniem dažādu dzīvnieku gaitu: kā zaķi – lecot, kā gliemeži – lēni rāpojot, kā dzērves – augstu cilājot kājas, kā brieži – ātri skrienot utt.

Bērni ar pedagogu sastājas lielā aplī, un visi kopīgi noskaidro, kādiem meža iemītniekiem viņi šodien līdzinās – var minēt jebko, kas saistās ar mežu: ogas, sēnes, dzīvniekus, kokus, kukaiņus u. c. Bērniem ir uzdevums saskatīt minēto lietu krāsas citu apgērbā. Pedagogs nosauc kāda bērna vārdu un meža iemītnieku, kuram šodien bērns līdzinās, un tad bērnam met kamolu, paturot dzijas pavedienu otrā rokā. Piemēram, “Adriāns šodien līdzinās vilkam, jo viņam mugurā ir pelēka vējjaka”.

Adriāns noķer kamolu un tālāk sauc cita bērna vārdu un meža iemītnieku, kam bērns šodien līdzinās, “Žizele šodien līdzinās lapsai, jo viņai ir oranža šalle”. Paturot dzijas pavedienu vienā rokā, Adriāns ar otru roku met kamolu tālāk Žizelei. Tā bērni turpina mest dzijas kamolu, kamēr visi bērni tur rokā dzijas pavedienu, un grupiņa ir savstarpēji sasaistīta.

Pedagogs viegli pavelk dzijas pavedienu, lai bērni sajastu, ka ir savienoti, un skaidro: “Dabā viss ir savstarpēji saistīts – arī mēs esam daļa no dabas. Cilvēki, tāpat kā dzīvnieki un augi, atstāj pēdas mežā – svarīgi, lai tās dabas daudzveidību vairotu, nevis apdraudētu. Tāpēc cilvēkiem jācinās pret meža piemēšlošanu un jāgādā, lai mežs vienmēr spētu atjaunoties. Arī mēs nākamajās nodarbībās izaudzēsim jaunus kociņus! Bet tagad satīsim kamoliņu atpakaļ! un dosimies paši meklēt pēdas dabā”!

5. MEKLĒJAM LABĀS UN SLIKTĀS PĒDAS DABĀ

Bērni meklē pēdas, veicot uzdevumus no "slepenā meža maisa". Bērni no maisa velk ārā lapiņas ar dažādām lietām, kas jāatrod apkārtnē un jāatnes:

- kas skaists;
- kas jocīgs;
- kas mitrs;
- kas ēdams;
- kas jauns;
- kas veselīgs;
- kas ripināms;
- kas spīdīgs;
- kas vecs.

Kad bērni ir lietas atraduši, nākamais uzdevums ir padomāt par šo lietu nozīmi dabā un sagrupēt tās trīs lielās grupās (tie var būt trīs grozi, uz kuriem ir uzlīmēts katras grupas vizuāls simbols):

- 1) daba – vieta dzīvniekiem un augiem,
- 2) daba – vieta cilvēku atpūtai,
- 3) daba – vieta sēņu, ogu un kokmateriālu ieguvei.

Uzdevumi atkarīgi no vides, kurā bērni atrodas. Uzdevumus var attēlot arī bilžu veidā, ja bērni vēl nemāk lasīt. Jārēķinās, ka atrastie priekšmeti var būt gan dabas priekšmeti, gan arī cilvēku atstāti – konfekšu papīriņi, tukšas plastmasas pudeles u. tml., tāpēc bērniem laikus jāuzvelk darba cimdi, kā arī pedagogam līdzī jāpaņem miskastes maisis, jo atrastos atkritumus pēc nodarbības zemē atstāt nevajadzētu.

Vai sašķirot atrastās lietas ir viegli? Vai arī daudzas lietas var ielikt jebkurā no groziem?

Dabai piederīgais der gandrīz visos grozos, bet atkritumi – tikai atkritumu grozā, kur tos nodarbības beigās var ielikt. Papildus: bērni var atrastos dabas priekšmetus skaitīt un ar tiem rotaļāties – mest mērķi vai ripināt no kalna. Galvenais – lai jautri!

Dzīvnieku pēdas var atrast arī bērnudārza pagalmā, piemēram, vāveru apgrauztus čiekurus, putnu spalvas, peļu alas u.c. Ja nodarbība notiek mežā, tad pedagogs ar bērniem var saskatīt lielo meža zvēru pēdas dubļos vai sniegā un mēģināt tās atpazīt. Vai zināji, ka cilvēka pēda visvairāk līdzinās lāča pēdas nospiedumam?

PADOMS

Daudzveidīgas idejas nodarbībām brīvā dabā ir atrodamas AS "Latvijas valsts meži" izdotajā metodiskajā līdzeklī pamatskolām "Izzini mežu", kas pielāgojams arī pirmsskolas vecuma bērnu grupām. Elektroniski materiāls ir pieejams [www.lvm.lv/skolam/sadaja "Mācību materiāli"](http://www.lvm.lv/skolam/sadaja/Macibu_materiali).

Ja vien ir iespējams, iesakām jums nodarbību vadīt mežā, kur var taisīt pikniku, kas bērnam būs liels piedzīvojums. Labiekārtotas meža atpūtas vietas meklējiet vietnē www.mammadaba.lv/karte

NEPIECIEŠAMIE MATERIĀLI Pielikums Nr. 2

PLAKĀTS
"Pasaka par vāverēnu
Lulliti un melniem
maisiem"

DARBA LAPAS
"Sakopsim mežu!"

GALDA SPĒLE
"Meža detektīvi"

PAPILDUS

- Auduma maisis un trīs grozi
- Lapiņas ar uzdevumiem slepenajam maisam
- Dzijas kamoli
- Cimdi un atkritumu maisis

A solid yellow circle is centered on the page, containing the text 'Pielikums Nr. 2'.

Pielikums Nr. 2

PASAKA PAR VĀVERĒNU LULLĪTI UN MELNAJIEM MAISIEM

Ričards Greidiņš – 2. klase

Vāverēns Lullītis ļoti agrā rītā pamodās no ļoti dīvainām skaņām, kas atbalsojās visā mežā. Hm, kas tas varētu būt? Vāverēns klusiņām, lai nepamodinātu mammīti, brālīti un māsiņu, vēl samiegotām acīm pielīda pie koka dobuma un ieraudzīja dīvainu skatu – meža ielokā bija iebraucis varenliels auto un... vai manu dienī... no tā melni cilvēki meta ārā melnus maisus, kuri, atsitoties pret zemi, grabēja, šķindēja un taisīja traku troksni, ka ausis plīsa pušu. Izskatījās nelāgi. Vāverēnu biedēja ne tikai lielais auto un melnie cilvēki, bet mazajai sirsniņai lika, straujāk pukstēt arī dīvainie, lielie, melnie, trokšņainie maisi. Nez, kas tur varēja būt iekšā? Pēc kāda laika auto ar melnajiem cilvēkiem aizbrauca. Lullītis bija nedaudz nobažījies, gribēja jau māmiņu modināt, bet tad nolēma, ka būs drosmīgs, un, ziņkārības vadīts, nokāpa pa koka stumbru lejā, lai gan māmiņa bija stingri piekodinājusi, ka viens pats tāds maziņš lejā nedrīkst kāpt.

Bet, tā kā ziņkārība bija lielāka, vāverēns tomēr gāja lūkot – kas tur īsti lejā samests. Naski pieskrējis pie melnajiem maisiem, vāverēns iešķaudījās – fui, kas tā par tādu smaku viņu smaržīgajā mežā parādījusies? Piegājis maisiem tuvāk, Lullītis ieraudzīja, ka no tiem trakajiem metieniem un šķindoņas maisi bija atsprāguši vaļā, un pavērās baiss skats, vāverēnam acis iepletās, kā tik tur visa nebija: stikla lauskas, pudeles, plastmasas pudeles, papīri, bundžas un vēl visādas drizas (ai, māmiņai nepatīktu šis vārds, bet kā tad lai savādāk to visu nosauc). Vāverēns tā kā sastinga, jo nevarēja atcerēties, vai kāds būtu stāstījis, ka šādām lietām būtu jāatrodas mežā. Pēkšņi garām ļepatoja Zaķu mamma un arī apstājās pie dīvainās, smacīgās kaudzes.

Kas tad tas? Kur tāds nesmukums mežā radies? Ai, ai... un stikla lauskas jau izbirusas – ka tikai kāds nesadur ķepiņas! Te kaut kas pavisam nav kārtībā. Ko tagad darīt?

Tajā mirklī vāverēna sirsniņa ietrīcējās, jo viņš izdzirdēja satrauktas un nedaudz dusmīgas māmiņas balsi: „Lullīti, Lullīti, kur tu esi?”

Vāverēns jau nebija bailulis, viņš neslēpās, bija labi audzināts un tūlīņ atsaucās māmiņai.

Māmiņa, viņu ieraudzīdama un tālumā īsti nesaprazdama, pie kā viņš stāv, ātri steigās pie dēliņa. Nu arī mammītei bija negaidīts pārsteigums, jo, kamēr viņa gulēja, mežs bija pārvērstis par izgāztuvi. Vāverēns satraukts jautāja māmiņai: „Vai tad tā drīkst darīt?”

Māmiņa, protams, atbildēja, ka nē. Tad Lullītis satraucies vaicāja: „Ko tagad darīt?” Māmiņa padomāja un atcerējās, ka nesen vecais āpsis viņu iepazīstināja ar dīvainu tēlu – ne cilvēku, ne zvēru... pag, pag... kā viņu sauc? Pareizi – par Cūkmenu, kurš visiem māca, kā sargāt dabu un soda tos, kuri mēslo mežā. Tikai kur viņu atrast?

Te pēkšņi zvēriņi izdzirdēja skaļu blauks, kas atskanēja pa visu mežu, un dīvainas skaņas, tā kā kliedzienu, tā kā kviekšanu. Kas tad tas? Nu visi ātri skrēja skatīties. Netālu no viņiem kokā bija ieskrējis lielais auto. Tikai dīvaini, kur tad melnie cilvēki? Nebija neviena. Tad pēkšņi no auto ārā līda, kūņodamies un aizķerdamies aiz melnajām drēbēm, vairāki sivēni, bet uz auto jumta stāvēja neviens cits kā Cūkmens un skaļi sauca: „Jūs mēslojat mežā un tapsiet par cūkām, jo, mēslojot mežā, jūs to saindējat un varat nonāvēt daudz dzīvu radību!”

Mazais vāverēns Lullītis vēl īsti nesaprata, kas te noticis. Tad Cūkmens pienāca mazulim klāt un izstāstīja, ka tādas dīvainības notiek ar visiem, kuri mēslo mežā. Šādi mēslojāji pārvēršas par cūkām. Un tas vēl ātrāk notiekot, ja Cūkmens gadās notikuma vietā netālu.

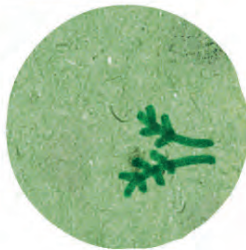
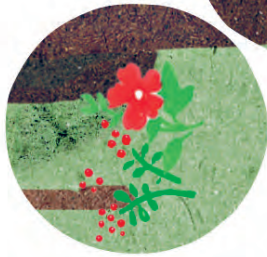
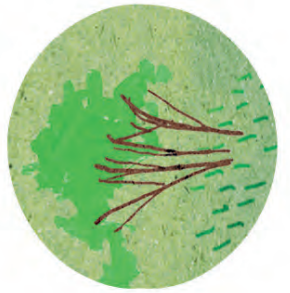
Sabijies, draudziņ? Tas ir labi, tad zināsi, ka nedrīkst mežā atstāt savus atkritumus, jo tur var ķepiņu sagriez zaķītis, striķos var sapīties stirnas mazulis, kā arī putni var apēst ko nelāgu vai sagriezt kājiņas, un arī kukaiņiem atkritumi nepatīk.

Mežam jābūt skaistam, tīram un jāsmaržo pēc meža.

Nākamajā dienā mežā ieradās Cūkmena labākie draugi – čaklie skolēni ar māmiņām un tētiem – un aizvēca melnos maisus ar visiem atkritumiem, un aizveda uz Atkritumu savāktuvi, kur tiem īstā vieta. Mežs nu bija tīrs, un vāverēns varēja droši skraidīt kokā augšā un no koka lejā, nebaudoties sadurt ķepiņu.

Tāpēc mazie draugi – nemēslojiet ne mežā, ne ārpus tā, un zvēriņi, putniņi un kukaiņi jums būs pateicīgi.

Sakopsim mēžu!

Sakopsim mežul!

LATVIJAS VALSTS MEŽI
KOVSNE • STADI • ATPŪTA

MEŽA DETEKTĪVI

LATVIJAS VAISTIS MEŽI
KOKSNE · STĀDI · ATPŪTA

33

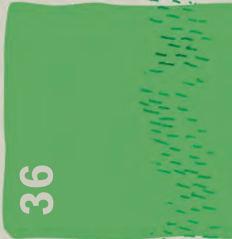
34

35

36

37

38

39

25

17

18

19

20

22

23

24

9

10

11

12

13

14

15

1

2

3

5

6

7

8

Latvijas
vides
aizsardzības
fonds